

BERROGEIALDIAN (ETA ONDOREN) HAURRAK ETA NERABEAK HOBETO ARTATZEKO GOGOETAK ETA PROPOSAMENAK

Pandemiak gaur egun gure herrialdean eta munduan duen egoera erronka kolektibo handia da. Gertaera oso dramatikoak da, gizartearen kontraesanak azaleratzen dituena, baina sistema erreformatzeko aukera ere izan daiteke, balioetatik hasi eta antolatzeko moduetaraino. Herritar guztiak daude egoera horren eraginpean eta konprometituta, eta albo-ondorio ugari daude, neurri desberdinak jasaten dituzten gizabanakoak bezainbeste ia.

1

Dokumentu hau sinatzen dugun erakunde eta profesionalok hezkuntza ez-formaleko eta psikosozialeko testuinguruetan lan egiten dugu haur eta nerabeekin, eta, beraz, haurren eskubideen sustapenak mugiarazten gaitu; errealitatea aztertzeko eta eraldatzeko betebeharra dugu, haurren eta nerabeen interesen arabera. Irizpide profesional eta teknikoekin hitz egiten dugu, datuetan eta kasu zehatzetan oinarrituta. Eta ekintzak proposatzen ditugu, halaber, mundu osoko gizarte-hezitzaileekin gure sareen bidez informazioak eta praktikak kontrastatu ondoren.

Ezer baino lehen, osasun-agintarien isolamendu-neurriak eta jarraibideak defendatu nahi ditugu, eta osasun-arloko profesionalen lana eskertu. Egunero neurri horiek "itzultzen" eta biderkatzen ari gara laguntzen ditugun haurren. Egoera oso larria da, eta lehenengo gauza pandemia gainditzea eta kutsatze gehiago saihestea da.

Hala ere, oso kezkatuta gaude, baita alarmaturik ere, dagoeneko izaten ari diren inpaktuarekin, lau aste baino gehiagoko konfinamendua. Eragin hori orokorra da, nahiz eta bereziki erreparatzen diogun bizi-egoera kaskarragoak edo delikatuagoak dituzten haurrei. Inpaktua oso handia da, eta uste dugu, bide horretatik jarraituz, patologia, ondoez eta disfuntzio asko sortuko direla familiengan eta haurren.

Oso oinarrizko eta funtsezko gaiak kezkatzen gaituzte (asperdura, eskolatzea eta ikasturtearen erritmoaren jarraipena bezalako gauza garrantzitsuez gain, larrialdiko egoera bat dela uste dugu), hau da,

- **Osasunerako arriskuak:** argirik eza, ariketa fisikorik eza, sozializatorik eza. Giltzarriak dira haurren garapenean. Isolamendu eta sedentarismo luzeak eragina izan dezake garapen kognitiboan eta fisikoan. Gainera, etxe askotan, elikadura- eta higiene-arazoak izaten dira. Kasu askotan, buruko osasuna jokoan dago. Dagoeneko oso mugatuak diren egoerak ikusten ari gara, balizko deskonpentsazioak, depresio hasiberriak eta auto-lesioen mehatxuak. Etxeak "presio-eltze" bihurtzen dira, eta bertan dauden heldu guztiek ezin dituzte

kudeatu. Mugikorren, tableten eta bideojokoen gehiegizko erabilera eta erabilera desegokia, kezka izaten ari baziren, orain gehiago dira: begietako arazoak, zefaleak, loaren asaldurak, hiperestimulazioa, antsietatea, adikzioa, etab. Ziber-bullinga, sextorsion, grooming, eta apustuek, orain, eguneko 24 orduetan dute ongarritutako eremua. Gainera, pertsona askoren bizitza-egoera azpimarratzen dugu: etxegabeak, argi naturalik gabeak, estuasunekin eta baliabide soziokulturalik gabeak.

- **Indarkeriak larriagotzeko arriskua:** konfinamendu luze horrek familia barruko era guztietako indarkeriak eragin ditzake. Ez dago kontrasterik kanpoaldearekin, ez dira harremanak "oxigenatzen", ez dago erreferentziako lekukorik edo heldurik. Presioak eta etsipenak eta kontentzioak, indarkeria edo abandonua eragin dezakete, eta adingabeengan ihesak eta arrisku-portaerak.

Horri guztiari gehitu behar diogu haurren artean irekitzen den arrakala, teknologiarako eta sareetarako sarbidea eta nolabaiteko familia-egitura dutenak, eta kanpoarekiko konexio faltagatik baztertuta geratzen direnak (on line eskola, kontrastea). Lorategia, terraza eta balkoia dituen etxe batean bizi direnak, edo barruko leiho batez bakarrik gozatzen dutenak. Baita metro karratu gutxiko pisuetan bizi diren familiak ere, banakako aisialdirako gunerik gabe eta familia-unitatean adin desberdineko kide asko dituztenak.

Horrela, alde batetik, desberdintasunaren hobia zabaldu egiten da, eta, bestetik, itxitura egunak pilatzen dira, azken puntua, zerumuga, ere ezagutu gabe.

Etxeak "linboak", "Presio-lapikoak", "Haitzuloak" dira, eta eremu pribatua eremu publikoaren eta haren legeen eta eskubideen gainetik jartzeko arriskua dago. Haurren larritasuna eta erruduntasun-prozesuak sortzen dira ("haurrek transmititu egiten dute, baina ez dira gaixotzen, bereizi egin behar dira").

Gure erakundeek, zerbitzuek eta haur, nerabe eta familiekin lan egiten dugun gizarte-hezkuntzako profesionalek lanean jarraitzen dugu, laguntza ematen saiatzen, eusten, etxean modu telematikoan "sartzen", animatzeko eta erregulatzeko. Horregatik gaude hain kezkatuta. Eta ez da nahikoa kasu bereziatarako neurri bereziak aplikatzea (autismoa, jokabide-arazoak...). Neurri espezifiko horiek nerabeengan ondoez handiagoa sortzeko arriskua dute, eta, gainera, horiek goza ditzaketenak estigmatizatzen dituzte.

Horrekin guztiarekin, "Biharamunaz" ere hitz egin behar dugu. Hau da, neurri zurrunenak amaitzen badira ere, kudeatu beharreko trantsizio-aldi bat egongo da. Ez dakigu nolakoa izango den egun hori, ezta nerabeek izango duten portaera ere. Baina oso problematikoa izan daiteke.

Erreakzio ezberdinak egongo dira: leherketak edo agorafobiak. Krisi honek gauza asko aldatuko ditu, baina haurrak eta nerabeak ere aldatuko ditu.

Eta inpaktu horietako asko denborarekin iritsiko dira. Orain icebergaren muturra ikusten dugu.

Horrela, haurrak espazio publikoan pixkanaka sartzeari buruzko eztabaida sustatu nahi dugu, oso arduratsuak eta zuhurrak izanik. Uste dugu baditugula horretarako baliabideak eta teknikak. Gizarte-hezkuntzatik begiratzeko eta egiteko modu bat eskaini nahi dugu, osasun-larrialdietan laguntzeko eta, aldi berean, oso garesti aterako zaizkigun gatazkak, osasun-arazoak eta desberdintasunak prebenitzeko.

Gure inguruan ikusten ditugu, konfinamendua leundu duten herrialdeak (Italia) edo haurrak kontuan hartu dituztenak (Belgika, Frantzia, Alemania). Portugalek gure neurri berberak zituen, psikologoek kolektiboari entzun zion eta astebete baino gehiagoz etxetik 150 metrora 15 minutuko irteera kontrolatuak egiteko aukera ematen du, gelditu gabe eta talderik sortu gabe. Gure ustez, premiazkoa da horri buruz eztabaidatzea eta haurren ikuspegia indartzea, eta, horrela, gure haurren eskubideak urratzen ez direla bermatzea.

Proposamenak

1. **Haurrak espazio publikoan pixkanaka sartzeari buruzko eztabaida sustatzea.** Neurri horri buruz beste aditu batzuekin eztabaidatu eta akordioak lortu behar ditugu. Badakigu inplementatzea konplexua izan daitekeela, baina aldaketarik sartzen ez badugu, arrisku asko ditugu.

2. **Administrazioak babestutako eta egoera ahulean dauden haurrak espazio publikoan sartzeko proposamen bereziak artikulatzea.** Proposamen horietan ezingo dira alde batera utzi familian "nolabaiteko normaltasun-egoeran" bizi diren haurrak.

3. **Partaidetza-kanalak sortzea:** alarma-egoerak eskubide batzuk justifikatzen baditu ere, ahalik eta eskubide gehien mantentzeko gai izan beharko genuke, besteak beste, 18 urtetik beherako biztanleen parte-hartzea. Subjektu gisa, entzun egin beharko genituzke eta haien ahotsa bideratu.

4. **Egoera kaskarrenetan bizi diren familien konexio digitala bermatzea.** Argia edo berogailua bezala, une honetan ordenagailu edo tablet bat linean konektatzeko aukera oinarritzkoa da, wifi sareko espazioa askeak baliatuz. Une honetan, gabeziak tresnekin osatzen dira.

5. **Eragina jasotzea:** egoera horren eragina ebaluatzen lagunduko diguten datuak, iritziak, sintomak eta informazioak biltzea. Eta, horrela, egoera monitorizatu eta normaltasunera itzultzeko prebentzio-ekintzak eta pixkanakako ekintzak garatu.

6. **Amaiera planifikatzea eta trantsizioa garatzea:**

- **Diziplinarteko lan-taldeak edo -mahaiak osatzea** (gizarte-hezkuntza - Gizarte-zerbitzuak eta gazteak -, psikologia, osasuna, eskola...) lurralde bakoitzeko trantsizioa planifikatzeko eta konektatzeko.

- **Lurralde bakoitzean dauden gizarte- eta hezkuntza-baliabideak egokitzea eta aprobetxatzea** (bertan behera utzi direnak aktibatzea) trantsizio horri hobeto erantzuteko (adibidea: gazteen etxe bat edo ludoteka bat kudeatzen duen hezkuntza-talde bat badago, bere lana egokituko du eta kalean ekintzak egingo ditu, beste dinamika batekin, trantsizioa laguntzeko. Edo eskola-laguntza emango die eskolak ixteak gehien eragiten dienei, etab.).

- **Jarduera berriak sortzea hezkuntza ez-formalaren teknikak eta eredia erabiliz** pandemiari buruz sentibilizatzen jarraitzeko, lotura soziala suspertzeko, familia-disfuntzioak arautzeko, arrakala murrizteko... Normaltasunera itzultzen lagunduko duten programazio bereziak izango dira. Banaka, taldeka eta komunitatean.

- **Komunitate osoarekin lan egitea**, egoera horietan sortu diren bat-bateko agerraldi solidarioak edo antolatuak ez daitezen gainbehera etorri, aitzitik, sendotu eta indartu daitezen. Komunitateak berriro jarri du, aspaldidanik, guztion ongia norbanakoaren ongiaren gainetik, autozaintzako eta kolektibo ahulenak zaintzeko ekimenak sortu ditu. Ongarritutako eremu horretan haurtzaroari buruzko begirada bat sartzea funtsezkoa da une honetan.

Ekintza guztiek deklinazio orokorra izango dute (18 urtetik beherako biztanle guztientzat), eta deklinazio espezifikoa zaurgarritasun edo konplexutasun handiagoko egoerarako.

Gure ustez, bizi dugun krisiak inprobisazioa ekarri du, larria eta berria delako. Baina aukera dugu aurrea hartzeko eta modu proaktiboan haurren eta gazteen arloan aurrez aurre ditugun kalteak eta arriskuak mugatuko dituzten gailuak eta dinamikak eraikitzeko.

Haurren eta nerabeen arretarako sare osoa daukagu lurralde guztietan. Batzuek lanean jarraitzen dute, funtsezkotzat jotzen direlako (gizarte-zerbitzuetara konektatuta), eta beste batzuek beren jarduera eten dute beste agindu bat eman arte (dinamizatzaileak, hezkuntza ez-formala, gazte-ekipamenduak...). Gure ustez, bi aldaera horiek berrantolatu egin beharko lirake normaltasunera itzultzeko, programa egokituak eraikiz (talde txikiekin, aire zabalean), lagunduz, dinamizatuz eta arrakala soziala murrizten saiatuz. Halaber, estrategia partekatutako ezarri beharko genituzke irakasleekin, psikologiako eta osasuneko profesionalekin; trantsizioa elkarrekin diseinatu behar dugu, elkarri laguntzeko eta erabaki hobeak hartzeko. Horretarako, egokitu eta gure praktikak zabaldu beharko ditugu. Gizarte-hezitzaileak eta, oro har, gizarte-ekintzako profesionalek giltzarri izan behar dugu trantsizioan, bizitzari berriro ekiteko eta gazteen osasunaren sustapenean eta prebentzioan sentibilizatzen jarraitzeko.

Baita eskolaren eta familien arteko zubi lana egiten duten agente komunitario gisa ere: hurbileko figurak, familiek ulertzeko moduko hizkuntza dutenak.

Normaltasunera itzultzean, asko dugu jokoan, planifikatu egin behar da eta sistemaren esku jarri behar da lehendik dauden baliabideetatik ahalik eta gehien. Gizarte-hezkuntza, hezkuntza ez-formala, funtsezkoa da birkonexio, erregulazio, laguntza emozional eta psikologiko mota horretan. Aisialdia ez da orain garrantzitsuena, sozializatzeko eta harremanak suspertzeko espazioak dira, eta bizitakoa lantzea. Eta gizarte-hezkuntza baliabide ona da laguntza hori

emateko. Asko dugu jokoan prozesu honetan, orain antolatu behar dugu, gertaerak gainetik noiz pasako gaituzten zain egon gabe. Elkarrekin pentsatuz eta jokatu.

Ireki dezagun eztabaida hau eta eraiki ditzagun haur eta nerabeen behar eta eskubideei erantzun antolatuak.

Sakontzeko eta zehazteko prest gaude. Eskerrik asko. 2020ko apirilaren 1a

Dokumentu hau sustatzen duten erakundeak:

Dynamo International - Street Workers Network www.travailderue.org

Street Work Training Institute

Asociación Navarra Nuevo Futuro www.nuevo-futuro.org

IRSEAraba www.irsearaba.org

HeziZerb elkarte www.hezizerb.net

Susterra elkarte <https://es-es.facebook.com/www.susterra.info/>

PRIDES Zaragoza www.prides.es/

ENBAT Huesca <http://enbathuesca.blogspot.com/>

Concejalía de Servicios Sociales del Ayuntamiento de Zamora www.zamora.es/

Menesianos Zamora www.menesianoszamora.com

Cruz Roja de Zamora www.cruzroja.es

DOKUMENTU HONEN EDUKIAREKIN ADOS BAZAUDE, BATU ZAITEZ!!

SINATU ETA ZABALDU.

BAKARKAKO SINADURA: <https://forms.gle/mQGquY4zPQYaL43x5>

ERAKUNDEAREN SINADURA: <https://forms.gle/7ipzM5fSavyT7NLF7>